

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

7. An Cardinales, mortuæ Pontifice, possint leges condere, & alia
iurisdictionalia facere? Et Sede vacante Apostolica, an tunc sit prohibitum
Sacro Collegio Cardinalium dare Reuerendas? Ex part. 5. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

tamen necessariū erit, convenientissimū esse Pontificem in arduis negotiis Cardinalium consilium adhibere, atque ita ad hoc de honestate adstringi, ita enim loquitur text. in *fundamenta*, §. *delect. de elect.* lib. 6. Dum inquit, *Decet Romanum Pontificem per Fratres suos S. R. E. Cardinales libera habere consilia*; constat etiam Petrum duas claves accepisse, ut per alteram potestas, per alteram verò decencia indicaretur, ut habetur in *sum. 20. dist.* Et ideo Malderus in *p. 2. q. 95. art. 1. fol. 379.* sic ait. Papa in rigore non dependet à Cardinalibus in legibus ferendis, habet tamen hoc ex Dei assententia, ut temetè non proponat leges uniuersales, fidem, aut mores concernentes, Ecclesie uniuersali, sed quia media ordinaria maxime adhibenda sunt, ut sine iudicio, & consilio nihil fiat, secundum monitionem Sapientis *Eccl. 32. & 33.* congruit ut Cardinales in consilio adhibeat tanquam consultores, non tanquam legum collatores. Ita ille. Vide etiam doctissimum Valenzuelam de *Monitorio Pani. V. part. 6. num. 97. & seq.* Vide etiam Manfredum de *Card. dist. 237.* & Palcottum de *sacro Donsst. part. 1. quæst. 3.*

RESOL. IV.

De qua natione assumendi sint Cardinales? Ex part. 3. tract. 2. Ref. 18.

§. 1. **E**ligendi sunt ex omni natione, ut tradit Sixtus V. in *constit. Postquam, an. 1586.* Mosconius de *maiest. milit. Eccl. lib. 1. part. 1. c. 5.* Mandosius *conf. 55. n. 22.* Laudensis in *decis. Pisani decif. 35. num. 188.* Barbosa de *iure Pontif. lib. 1. cap. 3. n. 13.* Rousselin in *hist. Pont. iur. lib. 2. cap. 10. n. 20.* & ideo Cuchus in *insist. can. lib. 2. tit. 4. n. 112.* sic ait, Cardinales ex omni lingua & notione eligi æquum & vsitatum est & vnaquæque natio suam habeat in Curia Patrem tutelarem, qui cum possit desideria sua & negotia conferre, & ab eo præsidium præsentis sumere, veluti linguæ, & morum, & negotiorum perito. Ita ille.

2. Non desinam tamen hic apponere dictum Hispani in favorem Italorum, & is est Ioannes Garzias de *Nobilitate Hispan. gloss. 48. §. 3. n. 54.* vbi ex D. Anton. docet quod Cardinales convenientius assumuntur de terris Ecclesie, quia sunt liberiores in ferendis suffragiis & sententiis. Ita ille, & ante illum Iacobatus, quem affert Cherubinus in *compen. Bullæ tom. 2. Bull. §. 1. Sixti V. in schol. 1.*

RESOL. V.

De qua ætate debeant esse Cardinales?

Et an quispiam in Diaconum Cardinalem, assumi non possit, nisi saltem in 22. suæ ætatis anno fuerit constitutus?

Et cursum explanatur, de qua etiam ætate debeant esse Episcopi? Ex part. 3. tract. 2. Ref. 19.

§. 1. **E**x e. cum in cunctis, de elect. nullus potest esse Episcopus ante trigessimū ætatis suæ annum qui debet esse completus, licet glossa *ver. comp. in c. vn. de ætate & qual. in 6.* asserat ad Episcopatum promoveri posse qui trigessimū ingressus est annum; sed hoc hodie non est admittendum, ex Bulla Greg. XIV. in *sua const. publ. die 15. Maij 1591. ibi.* Annum trigessimū expleuisse. Ita Armend. in *addit. ad recapit. leg. Nauarr. lib. 1. tit. 2. leg. 1. n. 18.* Gutierrez in *Canon. q. lib. 1. q. 26. n. 39.* Lessius *lib. 2. c. 34. dub. 20. n. 163.* Vivianus in *praxi in patron. part. 2. lib. 6. c. 7. n. 4.* & alij.

Tom. I. X.

2. Hanc igitur ætatem requiri etiam in eis qui ad Cardinalatum assumendi sunt, tenet Manfredus de *sacro Cardinal. decif. 244.* Henriquez *lib. 14. cap. 9. prope finem, & lib. 10. cap. 19. num. 3.* Azorius *tom. 2. lib. 6. cap. 6. quæst. 14.* & Campanili in *douer. iur. canon. rubr. 7. cap. 6. num. 47.* & Cardinalis Paleotus de *sacro Consist. part. 4. q. 1.* qui optime notat hoc procedere in Cardinalibus Presbyteris, nam de Diaconis ita Sixtus V. sancivit *const. 50. §. 6.* Neque possit quispiam in Diaconum Cardinalem assumi possit, nisi saltem in 22. suæ ætatis anno fuerit constitutus, ita ut omnino intra annum ad sacrum Diaconatus Ordinem valeat & debeat promoveri, alioquin si anno elapso ad ipsum Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipso tam in Consistorialibus, & omnibus aliis actibus, & negotiis Cardinalitatis, quam etiam iuxta *const. fel. rec. Pij Papæ IV. Præd. nostri super reformatione Conclavis, editam in elect.* Summi Pontificis, voce activa & passiva omnino careat, ac privatus existat.

3. Nota tamen quod superius dicta procedunt de iure ordinatio, nam potest Summus Pontifex minores ætate creare Cardinales, ut sæpe fieri videmus; & latè comprobatur Paleotus de *sacro Consist. p. 3. q. 4.* & ex Platina observat Mosconius de *maiest. milit. Eccl. lib. 1. part. 1. cap. 6.* Greg. XI. minorem 10. annis fuisse ad Cardinalatum assumptum, & Henriquez *lib. 10. cap. 17. num. 4.* observat quod solet Papa noviter electus suum Cardinalatum conferre cognato, quamvis adolecenti, & quibusdam ob insignem nobilitatem & indolem, de quibus spes est, quod multum sua auctoritate proficiant Ecclesie.

RESOL. VI.

De numero Cardinalium, & an expediat semper esse completum? Ex part. 3. tract. 2. Ref. 22.

§. 1. **T**empore Pontiani Pontificis extitisse 236. Cardinales; testantur scriptores, & inter illos Laudensis de *Cardinal. q. 2.* Campanili in *douer. iur. canon. rubr. 7. cap. 6. n. 48.* Sed hodie per constit. Sixti V. numerus Cardinalium ad 70. redactus est. Quam tamen constitutionem, ut rectè observat Paleotus de *sacro Consist. p. 4. q. 1.* verbis negantibus vbi de numero agit, sapienter admodum idem Pontifex concepit, ut scilicet ostenderet non solum numerum septuagenarium non esse transiliendum; sed nec etiam semper æquandum, vbi pauciores possunt ad munera omnia sufficere, cum, ut aiunt Iurisperiti, non quidquid iudicis committitur potestati, illud etiam subiicitur necessitati. Ita ille. Rationem verò quare Sixtus V. voluit Cardinales esse tantum 70. & non amplius, videbis apud Ildephonsum de Lara in *compen. vita hominis, cap. 29. num. 20.*

RESOL. VII.

An Cardinales, mortuo Pontifice, possint leges condere, & alia iurisdictionalia facere?

Et Sede vacante Apostolica, an tunc non sit prohibitum Sacro Collegio Cardinalium dare Reverendas? Ex part. 3. tract. 2. Ref. 9.

§. 1. **A**firmativam sententiam tenet Henriquez *lib. 14. c. 18. n. 2. in fine.* Manfredus de *Card. decif. 6.* Archidiaconus in *cap. cum constitueret 50. dist. in fine.* Albanus de *Cardin. quæst. 42. in fine.* Bartolus in *l. vbi absunt. num. 3. de tut. & curat. & alij.* Ea ratione

li 3 motis

moti, quia iurisdicção Pontificis eo mortuo remanet in Collegio Cardinalium; mortuo enim Prælato univèrsa iurisdicção residet penes Collegium, *cap. his qui de maior. & obed. & cap. cum olim, eodem tit. & Ecclesia, vel Sedes Apostolica, numquam moritur, can. lib. 12. q. 2. cap. si graiosa, de rescript. in 6. etiam si vnus tantum Cardinalis de Collegio remaneret, can. si forte 71. dist. c. gratum, de postul. cum semper retineat caput Ecclesiæ generale, & proprium, qui est Christus, cap. 1. & 2. dist. 22.*

2. Verum contraria sententia clarè determinatur in *Clem. Ne Romani, de elect. ibi: Irritum aut ritate decernentes quicquid potestatis, aut iurisdicção nis ad Romanum Pontificem, dum vivit, pertinentis, cæterus ipse duxerit exercendum. Solumque ibi excipiuntur quæ in cap. ubi periculum, de elect. in 6. Cardinalibus conceduntur, ibi autem nihil eis conceditur nisi quæ ad electionem Pontificis, & ad defensionem Ecclesiæ, & quæ ad obviandum imminetibus periculis spectant. De reliquis verò potius ibi dicitur, quòd se nequaquam de aliquo negotio intromittant. Et ita hanc sententiam tenet Panormitanus in *cap. cum te, n. 12. & seq. de re iudic. & ibi Felinus num. 11. & Anton. de Butra. & Imola in c. translat. de contit. Sebast. Medic. de leg. part. 1. quest. 10. Suarez lib. 4. de leg. c. 6. n. 5. Salas eodem tract. disp. 8. sect. 8. & ex neotericis vide Monetam de commut. vlt. volum. c. 5. quest. 6. num. 188. Baldellum tom. 1. lib. 5. disp. 7. num. 10. Sebalianum Caesarem in *Relect. de Eccles. Hierarch. part. 1. disp. 2. §. 6. num. 1. Merollam tom. 2. disp. 4. c. 4. dub. 4. n. 18. Azorium tom. 2. lib. 4. cap. 3. qu. 1. Lundensem de Cardinal. quest. 74. Campanili in *divers. iur. can. rubr. 7. cap. 6. a. num. 76. Vide etiam præter dictam Clementinam, aliam constitutionem Pij V. quæ incipit, In eligendis. Datam Romæ Idibus Octobris anno 1562.****

3. Nota tamen quòd licet hæc opinio sit amplectenda, tamen ex *Acta Clement.* apparet dominos Cardinales mortuo Pontifice posse. Primò quòd vbi immineret periculum evidens amissionis alicuius loci, vcl iurisdicção nis Ecclesiæ, aut rei similis, Collegium consentientibus omnibus Cardinalibus præsentibus, aut saltem duobus illorum tertiis partibus per suffragia possit illi occurrere, & facere quascumque provisiones, & ordinationes necessarias. Secundò, quòd pro coercendis flagitiis, sceleribus, & seditionibus, ac servanda quiete, & obedientia possit imponere pœnas, tam corporales & temporales, quam etiam spirituales veluti anathematis, & similes. Tertio, quòd ad eundem finem possit confirmare, mutare, & de novo eligere, & creare quoscumque officiales etiam Gubernatorem Urbis, tam vltra Pontem, quam citra, & alios Ministros pro regimine status Ecclesiæ. Quartò, quòd possit etiam deputare administratores vt facilius expediatur ea, quæ imminet pro electione. Quintò vt possit etiam iudicare Papam intrusum, dum ipsi vacant electioni legitima, quia hoc concernit negotium ipsius electionis, & ab alio iudicari non potest. Idem dicendum est de aliis casibus similibus, quia mens Pontificis n. dictis constitutionibus fuit non denegare necessaria, signanter ea, quæ possunt retardare negotium electionis, & hæc omnia observat etiam Iulius Lævorius in *variis elucubratis. tit. 3. cap. 3. num. 27. & seq.*

4. Notandum est etiam hîc obiter quòd Sede Apostolica vacante, tunc sacro Collegio Cardinalium non videtur prohibitum dare Reverendas, quia Tridentinum *sess. 7. cap. 10.* non videtur illius Sedis vacantis iurisdicção nem limitare. Ita ex Maiolo & Salzedo docet Sanchez in *opusc. 2. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 39.*

RESOL. VIII.

An Cardinales debeant eligere ad Pontificatum unum ex Sacro Collegio?

Et an si Cardinales eligerent in Papam aliquem extra eorum gremium, electio sit valida? Ex part. 5. tract. 1. Ref. 63.

§. I. **N**egativam sententiam videtur docere Campanili in *divers. iur. Canon. rubr. 7. c. 6. num. 71.* & D. Antoninus in *summa tom. 3. tit. 21. capit. 2. §. 7. Castellinus de elect. capit. 10. Petrus Navarra de rest. lib. 2. cap. 2. num. 170. & docet Sotus de iust. lib. 3. q. 6. art. 1. ad 4. argum. vbi sic ait. Cardinales in Pontificis electione ob summam Vicarij Christi dignitatem sanctiori fide perstringuntur optimè eligere, quapropter rumorem illum numquam persuadere mihi potui, videlicet statutum illis esse, non posse deligere nisi ex suo gremio, & tandem ab ipsis Dominis Cardinalibus audivi falsum esse. Enimverò quod activas voces ad ipsum sacrum Senatum Ecclesiæ detulerit, decentissimè ratio persuasit 23. dist. can. in nomine Domini, & c. licet, extra de elect. & cap. ubi periculum, eo lib. 6. videlicet ne tantus Episcoporum cæteris a remotissimis regionibus Romam ad eligendum cogereretur, attamen cum tanti referat optimè Episcoporum orbis ad summam Sedem evchere, quòd intra paucos Urbis passiva electio cõtrahatur, licet sit creditibile inter eos numquam defore dignum, certè sinceritas Evangelica non permittit. Vnde in *eo cap. in nomine Domini, si in Romana Ecclesia non invenitur idoneus, ex alia sumi iubetur. Ita Sotus.**

3. Sed necitò adversus illum insurgit Salo. in 2. 2. D. Thom. quest. 63. art. 2. contr. 2. concl. 1. & primò quo ad primum eius dictum non esse verum patet, quia in *cap. in nomine Domini*, non dicitur vt eligatur aliquis extra gremium Cardinalium, nisi quando inter illos nullus est dignus, tunc enim etiam si nullus esset decretum, non liceret eligere ex Cardinalibus, cum indigni electio omni iure prohibita sit ad quodcumque beneficium, quanto magis ad supremum? Alterum verò dictum Soti, electionem activam convenire Cardinalibus, non de iure, sed de facto, quia ita expedit, correctione etiam indiget, nam *c. licet, de elect.* supponit hoc ius illis convenire, quo supposito statuitur electiones aliorum Prælatorum Ecclesiæ validas esse, modò fiant à maiori parte Capituli; electione verò Papæ debere fieri à duabus partibus Cardinalium qui ad illam convenierint, & in *cap. ubi periculum, eod. tit.* præsupposito etiam eodem iure Cardinalium agitur de conclavi, in quo manent reclusi Cardinales tempore electionis, & de aliis ad id negotij pertinentibus. Et tandem ad illud dictum Soti, quòd pertinet ad nostram quæstionem, quòd etiam si reperitur dignus Pontificatu inter Cardinales, nihilominus ad tam sublimem dignitatem quarendum esse dignissimum ex tota Ecclesia, respondeo contrarium tenendum esse. Primò, quia quicumque ex Cardinalibus dignus, quorum multi reperuntur in illo sacro Collegio, licet extra ipsos daretur alius sanctior & doctior, est quovis externo doctior & utilior Ecclesiæ. Primò, quia ex his, quæ vidit, egit & expertus est in Romana Curia, & in isto Collegio, & Conciliis Pontificum prædecessorum novit negotia Romanæ Curia, & Ecclesiæ gubernationem melius quam quivis alter. Secundò, quia electus vnus ex ipsis statim admouet manum operi, & gubernationi fidelium, electus autem externus esset convocandus à longe, expectandoque illius consensum, & adventum vacaret multo tempore Sedes B. Petri, quod, experientia